

ОЦІНКА ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЕКОЛОГІЧНОГО ПРОСТОРУ

Яненко Ю.Г.

Державна екологічна академія післядипломної освіти
вул. Митрополита Василя Липківського, 35, 03035, м. Київ
4741@ukr.net

Досліджено практику визначення, аналіз та оцінку очікуваного впливу планованої діяльності (ОВД) на стан довкілля та здоров'я людей. Антропогенна діяльність людини супроводжується виснаженням ресурсів та надмірним впливом на екологію планети загалом і України зокрема. Це зумовлює необхідність удосконалення нормативної документації для збереження навколишнього природного середовища (НПС) і мінімізації антропогенного впливу на нього. Розглянуто переваги та недоліки європейської моделі ОВД в Україні. *Ключові слова:* навколишнє природне середовище, екологічні проблеми довкілля, екологічна безпека, екологічна політика.

Оценка воздействия на окружающую среду в условиях интеграции в европейское экологическое пространство.

Яненко Ю.Г. Исследована практика определения, анализ и оценка ожидаемого воздействия планируемой деятельности (ОВД) на состояние окружающей среды и здоровье людей. Антропогенная деятельность человека сопровождается истощением ресурсов и чрезмерным влиянием на экологию планеты в целом и Украины в частности. Это обуславливает необходимость совершенствования нормативной документации для сохранения окружающей природной среды (ОПС) и минимизации антропогенного воздействия на него. Рассмотрены преимущества и недостатки европейской модели ОВД в Украине. *Ключевые слова:* окружающая природная среда, экологические проблемы окружающей среды, экологическая безопасность, экологическая политика.

Environmental impact assessment in terms of integration into the European ecological space. Yanenko Yu. The practice of determining, analyzing and evaluating the expected impact of planned activities (ATS) on the state of the environment and human health has been investigated. Anthropogenic human activity is accompanied by exhaustion of resources and excessive impact on the ecology of the planet in general, and in particular, Ukraine. This necessitates the improvement of normative documentation for preservation of the natural environment (NPC) and minimization of anthropogenic influence on it. The advantages and disadvantages of the European model of ATS in Ukraine are considered. *Key words:* environmental environment, ecological environmental problems, ecological safety, ecological policy.

Постановка проблеми. Актуальність обраної теми дослідження зумовлена необхідністю ретельного аналізу наслідків потенційно небезпечних для навколишнього природного середовища видів діяльності та врахування висновків у прийнятті рішень, що реалізуються за безпосередньої участі громадськості. Проведення державної екологічної експертизи повною мірою не забезпечує додержання вимог до екологічної безпеки окремих виробництв, унаслідок чого Україна дістала сумну славу держави, законодавство якої не відповідає положенням Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття судових рішень, що стосуються довкілля. Ці порушення були визначені Народою Сторін Конвенції про транскордонну оцінку впливу на навколишнє середовище в 2008 році. Тому прийняття 23 травня 2017 року Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» стало результатом імплементації першої горизонтальної у сфері охорони навколишнього природного середовища Директиви ЄС 2011/92/ЄС про оцінку впливу окремих державних і приватних проєктів на навколишнє середовище

та дотичних положень Директиви 2003/4 про доступ громадськості до екологічної інформації.

Мета дослідження – розглянути основні переваги та недоліки оцінки впливу на довкілля.

Виклад основного матеріалу. Чинним є закон України (ЗУ) «Про оцінку впливу на довкілля» [1]. Відповідно, оцінка впливу на довкілля (ОВД) є важливою процедурою, метою якої є визначення, аналіз та оцінка очікуваного впливу планованої діяльності на довкілля, але вона не була об'єктом спеціального дослідження. Заслужують на особливу увагу суттєві зміни до попередньої процедури прийняття рішень, які стосуються довкілля.

Здійснення оцінки впливу на довкілля спрямоване на виявлення характеру, інтенсивності і ступеня небезпеки впливу будь-якого виду планованої господарської діяльності на стан довкілля і здоров'я населення. Планова господарська діяльність включає будівництво, реконструкцію, технічне переоснащення, розширення, перепрофілювання, ліквідацію (демонтаж) об'єктів, інше втручання в природне середовище.

Перелік об'єктів, що потребують одержання Висновку, визначений частинами 2 і 3 Статті 3 Закону «Про оцінку впливу на довкілля».

Перелік розподілено на дві групи.

До першої групи віднесено важливі категорії виробництва: нафтопереробні та газопереробні заводи; ТЕС, ТЕЦ; установки для виробництва або збагачення ядерного палива, установки для захоплення радіоактивних відходів; чорна та кольорова металургія; споруди з перероблення азбесту; деякі категорії хімічного виробництва; будівництво аеропортів, автомагістралей, гідротехнічних споруд портів тощо. Висновки щодо цих об'єктів буде видавати Міністерство екології та природних ресурсів України. Також для об'єктів цієї категорії необхідно буде проводити оцінку трансграничного впливу.

До другої групи віднесено такі об'єкти, як: глибоке буріння; категорії сільського господарства; видобувна промисловість; енергетична промисловість; виробництво та оброблення металу; перероблення мінеральної сировини; галузі харчової промисловості тощо. Оцінки впливу на довкілля будуть видавати місцеві територіальні органи.

На жаль, в Україні відсутня ефективна система оцінки впливу на навколишнє середовище потенційно небезпечних для довкілля запланованих промислових проектів (видів діяльності). Беручи до уваги той факт, що в минулому головну роль в оцінці можливих екологічних наслідків відіграла державна екологічна експертиза, то з набранням чинності Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» [2] державна екологічна експертиза була скасована. Але чинна система регулювання містобудівної діяльності, включаючи оцінку впливу на навколишнє середовище (ОВНС) як етап проектування, не може забезпечити оцінку та попередження екологічних наслідків небезпечних видів господарської діяльності та має ряд недоліків.

За результатами аналізу існуючої європейської моделі оцінки впливу на довкілля можна відзначити основні її переваги:

1) відповідність політичним, програмним та правовим зобов'язанням у сфері інтеграції до Європейського Союзу (ЄС) [3];

2) наявність розроблених та апробованих процедур оцінки впливу на довкілля, що не мають дозвільного характеру (Директиви 85/337/ЄЕС та 2001/42/ЄС) [4-5];

3) відповідність чинним програмним документам у сфері охорони довкілля та оцінка впливу на довкілля в Україні: вирішення проблеми по-європейськи;

4) спроможність забезпечити виконання міжнародно-правових зобов'язань України у сферах оцінки впливу на довкілля та участі громадськості;

5) створення позитивного клімату для залучення фінансування з боку міжнародних фінансових установ та іноземного капіталу.

До переваг упровадження європейської моделі ОВД в Україні віднесено:

1) відповідність політичним, програмним та правовим зобов'язанням у сфері інтеграції до ЄС;

2) наявність розроблених та апробованих процедур ОВД, що не мають дозвільного характеру;

3) відповідність чинним програмним документам у сфері охорони довкілля;

4) спроможність забезпечити виконання міжнародно-правових зобов'язань України у сферах ОВД та участь громадськості;

5) створення позитивних умов для залучення фінансування з боку міжнародних фінансових установ та іноземного капіталу.

У свою чергу, впровадження європейської моделі неминуче призведе до подальшого виявлення проблем (недоліків даної моделі), що зумовлені:

1) ризиком низької ефективності моделі в українських умовах у зв'язку з відсутністю дозвільного характеру європейської системи ОВД;

2) необхідністю навчання спеціалістів та службовців, які не мають досвіду застосування європейської моделі ОВД.

Висновки. Прийняття дорожньої карти (ДК) впровадження європейської моделі ОВД може стати першим кроком до створення необхідних умов для реалізації цього завдання. Досягнення поставленої мети та реалізація дорожньої карти (ДК) повинні починатися зі створення в Україні достатніх політико-правових засад для впровадження європейської моделі ОВД (положення двосторонніх із ЄС угод та політичних документів, міжнародні зобов'язання, національні програмні документи у сфері адаптації до законодавства ЄС та у сфері охорони довкілля). Отже, ДК повинна виходити з того, що впровадження європейської системи ОВД має рухатись до її інтеграції у чинні містобудівні (дозвільні) процедури, оскільки в цьому випадку система ОВД не повинна мати дозвільний характер. Дорожня карта має чітко окреслити предмет упровадження, який включатиме:

1) ОВД на рівні проектів;

2) стратегічно-екологічну оцінку (СЕО);

3) забезпечення виконання зобов'язань за Конвенцією Еспо та Оргуською конвенцією (остання – у частині участі громадськості).

Останнім часом даній проблемі надавалося недостатньо уваги, але політичні сили, влада та громадянське суспільство повинні використати сучасний стан ОВД для впровадження в Україні справжньої європейської моделі ОВД із головною функцією – захисту навколишнього природного середовища і мінімального впливу на нього процесів людської діяльності.

Література

1. Про оцінку впливу на довкілля : Закон України від 23 травня 2017 р. 2059. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 29. Ст. 315.
2. Про регулювання містобудівної діяльності : Закон України від 01 січня 2019 р. 2628. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 34. Ст. 343.
3. Evaluation on EU Legislation – Directive 85/337/EEC (Environmental Impact Assessment, EIA) and Associated Amendments. Final Report submitted by GHK, Technopolis. 2008 (EC, 2008).
4. Directive 2001/42/EC of the European Parliament and of the Council of 27 June 2001 on the assessment of the effects of certain plans and programs on the environment.